

Sygn. akt III AUa 300/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 grudnia 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Urszula Iwanowska (spr.)
Sędziowie:	SSA Anna Polak SSA Jolanta Hawryszko
Protokolant:	St. sekr. sąd. Katarzyna Kaźmierczak

po rozpoznaniu w dniu 16 grudnia 2014 r. w Szczecinie

sprawy K. K.

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

o wysokość emerytury rolniczej

na skutek apelacji ubezpieczonej

od wyroku Sądu Okręgowego w Gorzowie Wlkp. VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 5 lutego 2014 r. sygn. akt VI U 1143/13

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Gorzowie Wlkp. VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

SSA Jolanta Hawryszko SSA Urszula Iwanowska SSA Anna Polak

III A Ua 300/14

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 20 czerwca 2013 r. Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddziału (...) w Z. przyznał K. K. emeryturę rolniczą, jednocześnie zawieszając jej część uzupełniającą w 100%.

W odwołaniu od powyższej decyzji K. K. podniosła, że zaprzestała prowadzenia działalności gospodarczej z uwagi na przekazanie gospodarstwa rolnego wnukom, które w ich imieniu prowadzą ich rodzice. Ubezpieczona wskazała, że nie czerpie żadnych korzyści z prowadzenia działalności gospodarczej i nie figuruje w ewidencji podatników podatku rolnego.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie wskazując, że odmówił podjęcia wypłaty w pełnej wysokości części uzupełniającej w związku z przekazaniem gospodarstwa rolnego na rzecz niepełnoletnich wnuków aktem notarialnym Repertorium (...) Numer (...). Wypłata zaś części uzupełniającej zostanie wznowiona po uzyskaniu pełnoletniości wnuków.

Wyrokiem z dnia 5 lutego 2014 r. Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie.

Powyższe orzeczenie Sąd Okręgowy oparł o następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

K. K. urodziła się dnia (...) W dniu 18 marca 2010 r. wraz ze swoim małżonkiem S. K. darowali swoim wnukom A. W. (urodzonej w 2006 r.) i K. B. (urodzonemu w 1997 r.) gospodarstwo rolne w formie aktu notarialnego Repertorium (...) Numer (...).

Decyzją z dnia 26 czerwca 2012 r. Prezes organu rentowego odmówił ubezpieczonej prawa do wypłaty części uzupełniającej w pełnej wysokości na podstawie art. 28 ust. 10 ustawy. Ubezpieczona odwołała się od tej decyzji. Wyrokiem z dnia 14 listopada 2012 r. Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim, sygn. akt VI U 859/12, oddalił odwołanie ubezpieczonej.

Decyzją z dnia 20 czerwca 2013 r. Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddziału (...) w Z. przyznał K. K. emeryturę rolniczą, jednocześnie zawieszając jej część uzupełniającą w 100%.

Po ustaleniu powyższych faktów oraz na podstawie art. 28 ust. 3, 4 i 10 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (j. t. Dz. U. z 2008 r., nr 50, poz. 291; powoływana dalej jako: ustawa) Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Sąd pierwszej instancji miał na uwadze, że ubezpieczona w odwołaniu wskazała, iż gospodarstwo rolne przekazała swoim wnukom i że gospodarstwem tym zarządzają rodzice wnuków. Powołała się przy tym na orzeczenie Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 9 lutego 2012 r., sygn. akt III AUa 1647/11 i w odniesieniu do jego treści podniosła, że zachowała prawo do pełnego świadczenia, albowiem wykazała, iż po przekazaniu gospodarstwa rolnego faktycznie nie prowadziła tego gospodarstwa w rozumieniu art. 6 pkt 3 ustawy. Powoływała się na wykładnię celowościową przepisu art. 28 ust. 10 ustawy.

Z kolei, organ rentowy wskazał na akt notarialny z dnia 18 marca 2010 r. (Repertorium (...) Numer (...)) oraz na wyrok Sądu Okręgowego w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 14 listopada 2012 r. oddalający odwołanie ubezpieczonej od decyzji z dnia 26 czerwca 2012 r.

Następnie Sąd Okręgowy wskazał, że zgodnie z art. 28 ust. 3 i 4 ustawy wypłata ulega zawieszeniu w całości, jeżeli emeryt lub rencista nie zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej, z zastrzeżeniem ust. 5-7 i 9-11. Uznaje się, że emeryt lub rencista zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej, jeżeli ani on, ani jego małżonek nie jest właścicielem (współwłaścicielem) lub posiadaczem gospodarstwa rolnego w rozumieniu przepisów o podatku rolnym i nie prowadzi działu specjalnego, nie uwzględniając: 1) gruntów wydzierżawionych, na podstawie umowy pisemnej zawartej co najmniej na 10 lat i zgłoszonej do ewidencji gruntów i budynków, osobie niebędącej: a) małżonkiem emeryta lub rencisty, b) jego zstępnym lub pasierbem, c) osobą pozostającą z emerytem lub rencistą we wspólnym gospodarstwie domowym, d) małżonkiem osoby, o której mowa w lit. b lub c; 2) gruntów trwale wyłączonych z produkcji rolniczej na podstawie odrębnych przepisów, w tym zalesionych gruntów rolnych; 3) gruntów i działów specjalnych należących do małżonka, z którym emeryt lub rencista zawarł związek małżeński po ustaleniu prawa do emerytury lub renty rolniczej z ubezpieczenia; 4) własności (udziału we współwłasności) nieustalonej odpowiednimi dokumentami urzędowymi, jeżeli grunty będące przedmiotem tej własności (współwłasności) nie znajdują się w posiadaniu rolnika lub jego małżonka. Zaś art. 28 ust. 10 ustawy stanowi, że w przypadku zaprzestania prowadzenia działalności rolniczej

polegającej na przekazaniu gospodarstwa rolnego w formie aktu notarialnego osobie niepełnoletniej wypłata ulega zawieszeniu w całości do czasu osiągnięcia przez tę osobę 18 lat.

W ocenie sądu meriti, jeżeli doszło do przekazania gospodarstwa rolnego osobie niepełnoletniej (ust. 10 art. 28 ustawy), czyli do zaprzestania z prawnego punktu widzenia prowadzenia działalności, wypłatę świadczenia, o którym mowa w ust. 4 art. 28 ustawy, zawiesza się w całości do czasu osiągnięcia przez tę osobę pełnoletniości. Wskazany przepis ma przeciwdziałać przenoszeniu własności gospodarstwa rolnego na nieletnich w celu otrzymania emerytury (por. komentarz do art. 28 w: Prawo do emerytury. Komentarz do ustaw z orzecznictwem; Jankowska Karina, Jędrasik-Jankowska Inetta; LexPolonica).

Następnie sąd pierwszej instancji wskazał, że zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie dał podstaw do ustalenia, iż doszło do obalenia domniemania prowadzenia działalności rolniczej (art. 28 ust. 4 w związku z art. 6 pkt 3 ustawy). Twierdzenia odwołującej w tym zakresie są gołosłowne i niepoparte żadnymi dowodami (choćby zeznaniami świadków - rodziców małoletnich, którzy to gospodarstwo mają prowadzić). Okoliczność, że ubezpieczona nie figuruje w ewidencji podatników Urzędu Miejskiego w D. – zdaniem tego sądu – nie dowodzi zaprzestania prowadzenia działalności rolniczej.

Ustalając stan faktyczny w sprawie Sąd Okręgowy oparł się na dokumentach, których wiarygodności strony nie kwestionowały.

Mając na uwadze wskazane okoliczności sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie ubezpieczonej.

Z powyższym wyrokiem Sądu Okręgowego w Gorzowie Wielkopolskim w całości nie zgodziła się K. K., która w wywiezionej apelacji wniosła o jego zmianę oraz uwzględnienie odwołania i uchylenie decyzji organu rentowego o zawieszeniu prawa do części uzupełniającej emerytury.

Zaskarżonemu wyrokowi apelująca zarzuciła:

- 1) niewłaściwe zastosowanie przepisu art. 28 ust. 10 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników przez nieuchylenie decyzji organu rentowego pomimo wystąpienia okoliczności przekazania gospodarstwa rolnego osobie niepełnoletniej oraz całkowitego przekazania zarządzania gospodarstwem rolnym opiekunom prawnym osób niepełnoletnich;
- 2) niewyjaśnienie okoliczności faktycznych sprawy poprzez zaniechanie ustaleń w zakresie faktycznego przekazania we władanie gospodarstwa rolnego opiekunom prawnym obdarowanych osób małoletnich.

Apelująca między innymi podniosła, że Sąd zaakceptował zaniechanie ustaleń jakich dopuścił się organ rentowy nie informując ubezpieczonej o znaczeniu prawnym powyższych okoliczności i nie kwestionując w fazie postępowania przed tym organem, iż to opiekunowie prawni małoletnich, a nie ubezpieczona prowadzą przedmiotowe gospodarstwo. Pomimo powyższego Sąd uznał, że to ubezpieczona nie wykazała okoliczności przekazania we władanie gospodarstwa rolnego opiekunom prawnym, gdy tymczasem już tylko sama okoliczność przekazania aktem notarialnym gospodarstwa rolnego powoduje z mocy prawa objęcie tego majątku obowiązkiem opieki i zarządzania przez opiekunów prawnych małoletnich osób. Nie można zatem uznać, jak tego dokonał Sąd, iż nie doszło do przekazania gospodarstwa rolnego i jest ono nadal prowadzone przez ubezpieczoną. Ani organ rentowy ani sąd nie ustaliły czy obdarowani małoletni lub ich opiekunowie prawni są wykazani w ewidencji podatników podatku rolnego.

W ocenie skarżącej, powołane przez Sąd domniemanie dalszego prowadzenia gospodarstwa nie może mieć zastosowania, gdy jego przekazanie następuje na rzecz wnuków, których opiekunowie prawni, czyli rodzice ponoszą prawną odpowiedzialność za objęty we własność majątek ich dzieci. Jest to inna okoliczność niż przewidziana art. 28 ust. 10 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, która bezpośrednio dotyczy przekazania gospodarstwa na rzecz dzieci małoletnich.

Nadto apelująca wniosła o przesłuchanie w charakterze świadków opiekunów prawnych obdarowanych małoletnich tj.

1. K. E. (...), (...)-(...) D.

2. B. A. ul. (...) (...)-(...) Z.

na okoliczność prowadzenia przez nich gospodarstwa rolnego i zaprzestania prowadzenia gospodarstwa rolnego przez ubezpieczoną. Dowody powyższe nie są spóźnione wobec zaniechania przez organ rentowy ustaleń w tym zakresie i pominięcie przez Sąd tego uchybienia oraz obciążenia ubezpieczonej skutkami niewyjaśnienia istotnych okoliczności sprawy.

Sąd Apelacyjny rozważył, co następuje:

Apelacja ubezpieczonej okazała się oczywiście uzasadniona.

Sąd Okręgowy nie rozpoznał istoty sprawy skoro tylko powtórzył ustalenia i rozważania organu rentowego pomijając treść odwołania, w tym okoliczności podnoszone przez K. K. w odwołaniu. W tej sytuacji nie można stwierdzić, że sprawa została rozpoznana.

Przedmiotem sporu jest zawieszenie przez organ rentowy wypłaty części uzupełniającej 100% emerytury rolniczej ubezpieczonej na podstawie art. 28 ust. 10 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników wobec faktu przekazania przez apelującą małoletnim wnukom gospodarstwa rolnego.

Ubezpieczona w odwołaniu jednoznacznie oświadczyła, że od chwili przekazania gospodarstwa rolnego nie prowadzi i nie czerpie żadnych korzyści z prowadzenia działalności rolniczej, a gospodarstwem w imieniu małoletnich wnucząt zarządzają opiekunowie prawni – rodzice.

Mimo takiego oświadczenia Sąd Okręgowy nie doprowadził do przesłuchania w charakterze świadków rodziców małoletnich, a także samej ubezpieczonej na okoliczność kto faktycznie prowadzi gospodarstwo rolne. Nie podjął też żadnych innych czynności zmierzających do dokonania powyższego ustalenia.

W sprawie należy bowiem mieć na uwadze, że punktem wyjściowym dla skutecznego zawieszenia świadczenia na podstawie art. 28 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników jest ustalenie, że emeryt lub rencista prowadzi gospodarstwo rolne w rozumieniu art. 6 pkt. 3 tej ustawy. W sytuacji, gdy emeryt przekazał gospodarstwo rolne w warunkach określonych w art. 28 ust. 10 zachowuje on prawo do pełnego świadczenia o ile wykaże, że po przekazaniu gospodarstwa rolnego faktycznie nie prowadził tego gospodarstwa w rozumieniu art. 6 pkt 3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, w sposób analogiczny jak w przypadku wykazania faktycznego zaprzestania działalności rolniczej pomimo zachowania prawa własności lub posiadania gospodarstwa rolnego (por. wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 9 lutego 2012 r., III A Ua 1647/11, LEX nr 1135415).

Mając na uwadze powyższe sąd pierwszej instancji ograniczając się do powołania domniemania i ignorując okoliczności podnoszone przez skarżącą dążącą do obalenia tego domniemania, nie rozpoznał istoty sprawy.

Sąd Okręgowy, rozpoznając ponownie niniejszą sprawę, ma obowiązek ustalić, czy ubezpieczona, która przekazała gospodarstwo rolne małoletnim wnukom prowadziła działalność rolniczą w rozumieniu art. 6 pkt 3 w związku z art. 28 ust. 10 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. W tym celu sąd pierwszej instancji poprowadzi postępowanie dowodowe opierając się na wnioskach stron, a w razie konieczności również z urzędu. Dopiero ustalenie powyższej kwestii pozwoli przesądzić, czy w sprawie zaistniały przesłanki z art. 28 ust. 3 i 10 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników pozwalające na zawieszenie w całości części uzupełniającej emerytury rolniczej ubezpieczonej.

Mając powyższe na względzie oraz to, że wskazane istotne uchybienia nie mogły zostać konwalidowane na etapie postępowania apelacyjnego, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok oraz przekazał

sprawę Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania i na podstawie art. 108 § 2 k.p.c. pozostawił temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach procesu w postępowaniu apelacyjnym.

SSA Jolanta Hawryzko SSA Urszula Iwanowska SSA Anna Polak